Yükselen Bir Değer Olan Medikal Turizmin; Türkiye Ekonomisine Katkısı

Rising Medical Tourism with a Value; Contribution to Turkey's Economy

Ph. D. Candidate Vedat Moloğlu (Istanbul Aydın University, Turkey)

Abstract

In today's globalising world, with the developing of countries, trying new income opportunities has been inevitable. Tourism, which is one of the biggest alternative income sources for countries, has been one of the sectors that getting more and more important for countries in terms of social and economic aspects. At first, doing tourism mostly refers to holiday and tours. However, recently this concept expanded with the added health tourism. The main purpose of this study, investigating the medical tourism that is a type of health tourism and getting more and more important in Turkey. The study firstly begins with the giving information about concept definition of medical tourism, and historical background of it. Then, with the investigating medical tourism in the world and Turkey setting, it was aimed that reaching a holistic point of view about it in terms of macro and micro profits to our economy. Lastly, to execute existing state of medical tourism in Turkey, the opportunities and weakness of medical tourism in Turkey was defined. Managerial and further research implications are also provided.

1 Giriş

Dünyada önemli gelir kaynağı olan sektörlerden bir tanesi de turizmdir. Turizm insan istek ve ihtiyaçları, artan iletişim, teknoloji ve ulaşım imkanlarıyla vb. faktörler nedeniyle sürekli bir değişim ve gelişim içerisinde. 1970 yıllara kadar turistlerin yaptıkları gezilerin ana amacını denize girmek, yeni yerleri keşfetmek, doğal güzellikleri gezmek gibi nedenler oluştururken, özellikle 21 yüzyıla beraber bu klasik turizm olarak ifade ettiğimiz turizmle beraber insanlar, hastalarını tedavi etme ve o ülkenin yeraltı ve yerüstü zenginliklerinden faydalanarak iyileşmek, daha sağlıklı ve zinde hayat sürdürmek için de farklı ülkelere gitmesi, Sağlık turizminin doğmasına yol açmıştır. Sağlık turizminin başlamasındaki ana amaç artan ileri yaş ve bazı hastalıkların iyileşme ve tedavi sürecinde, bazı ülkelerin çözüm olması gelmektedir. Medikal turizm, Sağlık turizmini oluşturan ve ülke ekonomisine katkı sağlayan sağlık turizminin çeşitlerden en önemlisidir. Ülkemiz özellikle son yıllarda medikal turizmin en önemli merkezlerinden olmuştur. Ülkemiz maliyet, teknoloji ve hizmet kalitesi aynı zamanda doğal ve tarihi güzellikleri ile medikal turistlerin ilgisini çeken bir ülkedir.

Bu çalışmada öncelikle medikal turizmin kavramı ve gelişimini sonra medikal turizmin özellikleri ve nedenleri ile medikal turizmin mikro ve makro iktisadi özelliklerini daha sonra Dünyada ve Türkiye’de Medikal turizm hakkında bilgi verdikten sonra sonuç bölümünde medikal turizmin Türkiye için önemi ifade edilmiştir.

2 Medikal Turizm ve Gelişimi

İnsanların sağlıklarına kavuşma yollarını kendi ülkesi dışarısında farklı ülkelerde araması sonucu Sağlık turizmi ortaya çıkarmıştır. “Sağlık turizmi” literatürüne baktığımızda sağlık amaçlı seyahatleri üç başlık altında toplayabiliriz (Aydın, vd, 2011).

Termal ve Spa-Wellness Turizm

İleri yaş Ve Engelli Turizm

Medikal Turizm

Termal ve Spa-Wellness	Medikal	İleri yaş ve Engelli
<ul style="list-style-type: none"> • SPA • Doğal Turizm • Ekoturizm • Kitle Turizmi • Bitkisel Tedaviler • Tamamlayıcı Tedavi 	<ul style="list-style-type: none"> • Elektif Cerrahi • Plastik Cerrahi • Eklem Replasmanı • Kardiyotorasik Servisler • Diagnostik Servisler • Kanser Tedavisi • İnfertilite Tedavisi 	<ul style="list-style-type: none"> • Diyaliz • İlave Programlar • Yaşlı Bakımı Programları • Bağımlılık Tedavileri

Tablo 1. Sağlık Turizmi Çeşitleri *Kaynak: Aydın ve diğerleri; 2011:19*

Medikal turizm veya diğer bir adıyla Tıp turizmi, insanların kendi ülkelerinde tedavi ücretlerinin yüksek olması nedeniyle farklı ülkelere giderek bu ülkelerdeki kendi ülkelerine göre düşük tedavi ücretlerinden

faydalanarak tıbbi olarak tedavi ve operasyonların farklı ülkelerde gerçekleşmesiyle oluşan turizm hareketleri olarak tanımlanmaktadır (İçöz,2009). “Medikal turizm” insanların uzak ülkelere tıbbi tedavi alabilmek bununla beraber tatil yapmasını ifade eden bir kavramdır. Daha genel bir tanım olarak sağlık ve medikal turizmi, “Sağlık turizmi insanların bedenlerini ve ruhlarını iyileştirme ve bireysel refah düzeyini artırmak için bir yerel ortamın dışına çıkılarak yapılan organize geziler” olarak tanımlamaktadır (Carrera ve Bridges, 2006).

Kendi ülkelerinden ayrılarak acil olmayan tıbbi tedavi ve operasyonlar için farklı ülkede sağlık hizmetlerine erişme düşüncesin yaygınlaşmasıyla başta araştırmacılar, hükümetler ve medya bu alana önem vermeye başladı (Corera ve Bridge, 2006).

Medikal turizm bir niş pazar olarak ortaya çıkmış, insanların tıbbi tedavi almakla beraber tatil yapmak için farklı ülkelere gidilen hatta uzun mesafeler kat edilerek deniz aşırı ülkelere seyahatlerin yapıldığı hızla gelişen ve büyüyen bir endüstri haline gelmiştir. Medikal turizm ülke ekonomilerin iki hizmet türü olan tıp ile turizm arasındaki ortakları kapsar (Bookman ve Bookman 2007; Jones ve Mc Cullough 2007; Medhekar, 2013).

Medikal turizm eğilimi geleneksel ekonomik modelden farklılık gösterir. Genelsek modelde hastalar daha iyi kaliteli tıbbi hizmeti alabilmek için az gelişmiş ülkelere gelişmiş ülkelere giderken medikal turizmde tam tersi bir durum geçerli olup, gelişmiş ülkelere gelişmekte olan ülkelere gidilmektedir. En önemli nedenin fiyat avantajı olduğudur (Gill ve Singh, 2011).

Medikal Turizm her ne kadar 20 yüzyılda ikinci yarısında gelişen bir endüstri olsa da insanlar bilinen tarih boyunca tedavi olmak ve iyileşmek için yüzyıllar boyunca seyahat etmişlerdir (Jagyasi, 2010).

- MÖ 4200 yıllarda ilk Sümerlerde şifalı suların bulunduğu banyolar ve termal kaynakların bulunduğu tapınaklar yapmışlar,
- MÖ 1500 yıllarda Antik Yunanlar şifa Tanrısı Onuruna Asclepha tapınağı yapmış, tapınağa birçok farklı ülkelerden hastalar şifa bulmak için gelmişlerdir.
- 12-13 yüzyıllarda sıcak mineralli sular Japon savaşçılar tarafından mucizevi olduğuna inanılmış, tedavi olmak ve iyileşmek için kullanılmıştır.
- 14-15 yüzyılda “Salude Per Agua” (SPA) Fransa da demir yönünden yoğun kaynak suyu dünya çapında ilgi görerek Sağlık turizmi çeşitlerinden olan SPA turizm gelişmesini sağlamıştır.
- 18-19 Yüzyıllarda Sanatoryum hastaneleri kurularak Karaciğer Tüberküloz ve bronşit gibi hastalıklar tedavi edilmeye başlanmış ve farklı ülkelere birçok hasta bu hastanelere tedavi olmaya gelmiştir.
- 20 yüzyılda ise özellikle Küba göz cerrahisinde; Tayland plastik cerrahi ve Orta Amerika ülkeleri dış tedavilerinde ün kazanmışlardır.
- 21 Yüzyılda Özellikle teknolojinin önemli kısıtlayıcı olmamasıyla beraber rekabet başlamış ve modern medikal turizm doğmuştur.
- Günümüzde 50 in üzerinde ülke medikal turizm bir parçası olmuştur. Özellikle de Asya, Latin Amerika, Uzak Doğu ülkeleri önemli bir konum elde etmekle beraber rekabet hızlanmıştır.
- Yakın gelecek medikal turizm bölge ve ülke ekonomileri arasında büyük avantajlara sebep olması beklenmektedir. Ülkeler arası rekabette sağlık hizmetlerinde kalite önemli bir ölçüt haline gelecektir

3 Medikal Turizminin Özellikleri

Medikal turizmin etkili bir şekilde uygulanabilmesi için turizm sektörünü oluşturulan işletmelerin; ulaşım, konaklama, yiyecek-içecek hizmetlerinin ayrıca sağlık sektörü oluşturan işletmelerin, modern donanımlı hastaneler ve sağlık kuruluşları ile yasal düzenlemeler yapacak devlet kurumları ayrıca profesyonel hizmet veren aracı işletmelerinin tam bir uyum içinde çalışmaları ile hastanın istek ve ihtiyaçlarını en üst düzeyde karşılanmalıdır.

Medikal Turizmin Özellikleri ise (Yalçın, 2006);

- Medikal Turizm teknik ve donanım iş gücü gerektiren bir turizm çeşididir.
- Medikal turizmde hizmet sunan işletmelerin uluslararası standartlara sahip olması gerekmektedir (Joint Comissions International / Uluslararası Birleşik Komisyonu, JCI vb.)
- Sağlık hizmeti sunan kuruluşlarda mutlaka hasta ile iletişimi kurabilecek yabancı dil bilen personel bulundurulmalıdır.
- Hasta ve refakatçileri için farklı turizm türlerini gelişmesini sağlayan katma değeri yüksek bir turizm seçidir.
- Kıyı ve Sahil turizmi gibi mevsimsel değildir.
- Seçilmiş hedef pazarlara (ülkelere) o ülkenin dilinde reklam ve tanıtım yapılması gerekmektedir ve yapılan bu tanıtımla hastaları yurt dışında tedavi hizmetlerini alabilmesini kolaylaştırmak için sigorta, sağlık ve acente kuruluşlarıyla ortak hareket edilmelidir.

4 Medikal Turizm Nedenleri

Hastalar, yüksek maliyet ve ücretler, uzun bekleme süreleri ve daha kaliteli hizmet alabilmek için hastalar farklı ülkelere seyahat etmektedirler. McKinsey & Company tarafından yapılan bir araştırmaya göre (Ehrbeck, vd, 2008) medikal turizm nedenlerini oranlarına göre sıralamıştır.

Tedavi amacı seyahat eden hastaların %40 en yüksek teknolojiyi tercih ettiğini ve bu hastaların dünyadaki yüksek kalitedeki tıbbi tedavi hizmetlerini araştırmakta ülkenin yakınlığı ise ulaşım imkânlarının artmasıyla daha az dikkate alınmaktadır.

Tedavi amaçlı seyahat eden hastaların %32 bir grup ise tedavi için kendi ülkelerinden daha gelişmiş ülkelere gitmeyi tercih ediyorlar. Özellikle bu gruba Ortadoğu ülkeleri olan Irak, Suriye ve İran gibi ülkelere tedavi olmaya gelen hastaları örnek verebiliriz. Bu gruptaki hastalar ülke seçerken maliyetleri ile kalite ve kültür ve uzaklık arsında değerlendirme yaparlar. Bu gruptaki hastaların bir kısmı maliyeti dikkate almazken diğer bir kısmı daha az maliyetle daha kaliteli hizmet almak isterler. Bu gruptaki hastalar daha çok kardiyoloji ve beyin cerrahi alanında tedavi hizmeti alan kişilerdir.

Üçüncü en büyük grubu %15 hastalar ise kendi ülkelerinde ortopedi ve Genel Cerrahi gibi tedavileri uzun bekleme süreleri olan hastalar, tedavi hizmetlerine daha kısa zamanda ulaşabilmek için farklı ülkeler seyahat ederler.

Tedavi amaçlı yurt dışına giden hastaların %9 tedavi ücretlerinin yüksek olması nedeniyle farklı ülkelere gitmektedirler. Örneğin, Amerika'da saç Ekimi 30.000 Dolar iken ülkemizde 5.000 Türk Lirasıdır.

Medikal turizm üzerine 2010 yılında yapmış olduğu bir çalışmaya göre kişiler yurt dışından sağlık hizmetleri almasının 4 ana nedenini sıralamıştır. (Jagyasi, 2010)

- Tedavi ücretlerinin kendi ülkelerinde daha yüksek olması
- Ülkelerinde tedaviye ulaşması zor olması (Uzun bekleme sırası)
- Ülkelerinden daha iyi hizmet alma beklentisi
- Yaşadıkları ülkede kişiler için yeterli bakım / tedavi hizmetlerinin olmaması

Ana nedenlerle beraber diğer nedenlere baktığımızda (Sağlık.gov, 2015)

- Hastanın kendi ülkesinde herhangi bir nedenden dolayı tedavisinin ya da operasyonunu bilinmesini istememesi (Plastik cerrahi operasyonu, İnfertilite tedavisi vb.)
- Kronik hasta ve yaşlıların başka ülkeleri görme ve tedavi olma istekleri.
- Kişinin yaşama tutunması ve hayat isteği.
- Hastaların bir yakının tedavi görüp memnun kalarak bir yakına tavsiye etmesi (Yalçın, 2006).

Etkili bir medikal turizm olmazsa olmazlarını şöyle ifade etmiştir (Jagyasi, 2010).

- Hizmette standart ve kalite
- Hizmet verene erişebilme
- Teknoloji tesis ve uzmanlaşma

5 Medikal Turizmin Makro ve Mikro İktisadi Özellikleri

Medikal turizm; doğrudan insan sağlığını kendine özgü özelliklerinden dolayı hem klasik turizm ve hem tıp ve iktisat gibi bilimlerin bileşeninden oluşan bir kombine turizm sektörüdür. Bu karşılıklı etkileşim boyutlarına bağlı olarak medikal turizm makro ve mikro iktisat özellikleri taşımaktadır (Özkurt, 2007).

5.1 Medikal Turizm Mikro özellikleri

- Medikal turizm bir piyasadır. Güçlü Arz ve talep dengesine göre şekillenir.
- Medikal turizm piyasası oligopolistik bir yapıdan tam rekabetçi bir yapıya doğru gelişmektedir. Nedenine baktığımızda bu sektörden hizmet alan ve sektöre hizmet veren kurum ve kuruluşlar artmaktadır. Buda hizmetlerde fiyatın düşmesi ve kalitenin artmasına neden olmaktadır.
- Medikal turizm başka turizm çeşitleriyle yer değiştiremez ikamesi olmayan bir turizm sektörüdür.
- Medikal turizm piyasa fiyatları karşısında oldukça kırılabilir olması nedeniyle fiyatlara esneklik.

5.2 Medikal Turizm Makro özellikleri

- Medikal turizm sektörü birçok sektörün bünyesinde alt sektörleri beslerken (otelcilik, lokantacılık ulaşım vb.) aynı zamanda onlar tarafından beslenir.
- Medikal turizme yapılan yatırımlar genellikle kamusal güvencelere ve özel sektördeki girişimcilere dayanmaktadır.
- Medikal turizmin ülkenin tanınması kalkınmasında önemli bir yere sahiptir.

6 Dünyada ve Türkiye’de Medikal Turizm

Dünyada medikal turizmin ana bölgesi Asya’dır. Asya’daki ülkeler özellikle ortopedi ve kardiyak cerrahinde ün kazanmışlardır. Medikal turizm konusunda alt yapısını geliştirmiş olan Hindistan, Singapur ve Tayland büyük ve modern tıbbi imkânlarla sahip sağlık hizmetleri karmaşık prosedürleri yerine getirebilen iyi eğitim almış doktorlar ile sağlık hizmeti almak isteyen hastaları ülkelerine çekmekte ve verdikleri sağlık hizmetleri karşılığında yüksek bir gelir elde etmektedirler.(Horowitz ve Rosenweing, 2007)

Özellikle Asya ülkelerinden Tayland cinsiyet değiştirme konusunda daha sonra estetik alanda uzmanlaşmaya giderek bu alanda hizmet farklılaştırması yapmıştır. Malezya ise bu gruba Asya krizinde sonra Taylan’daki yerli hastaların fiyatları ödeyemez durum gelmesiyle 1998 yılında katılmış daha sonra Singapur girdiği bu alanda Tayland ile rekabet edebilmek için sağlık hizmet fiyatlarını düşürmüş hava limanlarına medikal turizm seçenekleri ile ilgi bilgi stantları açmıştır. 1990lı yıllardan sonra medikal turizm, Sağlık turizminin bir dalı olarak sektörleşmiştir (Çetinkaya, 2010).

Farklı ülkelere giden Medikal turistler dünyanın popüler turizm yerlerinde kalmanı keyfini çıkartırken aynı zamanda tedavi ve cerrahi operasyonu olma avantajı elde ederler. Tıbbi operasyonlar yalnız plastik cerrahi ve diş operasyonları gibi efektif cerrahi değil aynı zamanda bilgi ve teknoloji gerektiren kompleks operasyonları da kapsamaktadır. Aynı zamanda koruyucu sağlık hizmetleri olan Chek-up ve sağlık taraması hizmetleri de medikal turizm kapsamına girmektedir.

Medikal turizm sektörü Dünya ve ülkeler ekonomisine büyük bir katkı yapmaktadır. Medikal turizm endüstrisi dünyada yaklaşık 60 milyar ABD doları dolarlık bir Pazar payını oluşturmaktadır (Heung, vd, 2010). Dünya Ticaret Örgütü verilerine göre 2014 yılında 100 milyar Amerikan doları geçmiş bir sektördür (Haberler.com,2015).

Ülkemiz medikal turizm hizmetinde diğer ülkelerle karşılaştırıldığında; alt yapı, teknoloji, eğitilmiş sağlık personeli ve özelliklede fiyat avantajlarıyla medikal turizmin gelişmesi için önemli bir potansiyele sahiptir.

Ülke	Anjio	Bypass	Kalp Kapakçığı	Kalça Ameliyatı	Diz Ameliyatı	Omurga	Mastektomi
Amerika*	98.618	210.000	274.395	75.399	69.000	108.127	40.832
Hindistan*	11.000	10.000	9.500	9.000	8.500	5.500	7.500
Tayland*	13.000	12.000	10.500	12.000	10.000	7.000	6.000
Singapur*	13.000	20.000	13.000	12.000	13.000	9.000	12.400
Türkiye**	3.500	12.000	12.000	13.000	15.000	15.000	9.000

Tablo 2: Seçilmiş Ameliyatlar için Maliyet Karşılaştırması **Kaynak:** Devon M. Herrick National Center for Policy Analysis, 2015. ** TÜİK, 2015. Verileri (Karşılaştırmak İçin ortak para birimi olarak Amerikan Doları baz alınmıştır.)

Dünyada bu pazardan en büyük payları alan ülkelere sıraladığımızda Tayland, Hindistan, Malezya, Almanya, Meksika, Güney Afrika, Brezilya, Kosta Rica ilk 10 da yer alırken, daha sonra gelen ülkeler ise, Polonya, Saudi Arabistan, İsviçre, Arjantin, Birleşik Arap Emirlikleri, Türkiye, Çin, İspanya, İngiltere, Avusturalya, Küba, Fransa, Panama, Filipinler, Belçika, Macaristan, İsrail, Japonya, Monako, Yeni Zelanda, Güney Kore, Tayvan, Tunus ülkelerini sıralayabiliriz (Jagyasi,2010). Sağlık Bakanlığımız 2013 Verilerine göre Türkiye 10 uncu sıraya yükselmiştir. Sağlık Bakanlığımızın 2023 hedefi ilk 5’in içerisinde olmak ve 20-25 milyar Amerikan dolar gelir elde etmektir (Sağlıkturizm.org, 2015).

Hastalar medikal turist olarak gideceği ülkeler hakkında bilgi edinmek için araştırma seçenekleri şu şekilde sıralanmıştır. En fazla %73 oranda internet üzerinden, %10 kendi aile hekimlerin tavsiyesi, %8 arkadaşlarının ve aile mensuplarının önerisi, %6 hastanenin referansları, %1 ise basılı broşür tur videoları ve televizyon haberleri ile sağlık hizmeti alacağı ülkeyi tespit etmektedir (Gill ve Singh, 2011).

Türkiye Sağlık turizmin sadece medikal değil tüm türlerinde oldukça gelişmiş ve ileri bir alt yapısı vardır. Özellikle 2000 yıllarda sonra gerek kamu ve gerekse özel hastane ve sağlık kuruluşları fiziki şartların yansırı yetişmiş doktor ve sağlık personeli ile gelişmiş ülkeler seviyesine ulaşmış ve hatta bazı medikal turizm alanında daha ileri gitmiştir (Aydın ve Yılmaz, 2010).

Ülkemizde kısa bir geçmişi olmasına rağmen sağlık sektörünün dikkatini çeken medikal turizm ülkemize yeni fırsatlar sunmuştur. Bu fırsatları değerlendirmek ve ülke ekonomisine katkı sağlamak için gerek akademik ve kamu-özel sağlık kuruluşların ilgisini canlı tutmak medikal turizm sektörünün ülkemizde gelişmesi için çok önemlidir (Aydın, vd, 2011).

Türkiye’de medikal turizmde son yıllarda yaşanan pozitif gelişmeler ve özel sağlık işletmelerinin payının artması. Sağlık hizmet alanlarında önemli yatırımlar yapılması ayrıca sağlık hizmetlerinde kalitenin artması medikal turizm pazarında Türkiye’ye önemli katkılar sağlamaktadır. Diğer sektörlerle göre kıyasladığımızda yatırım maliyeti yüksek olan bir turizm sektörüdür (Şahin ve Tuzlukaya, 2013).

Şu anki durumdan Türkiye istenilen kadar olmasa da medikal turizmden önemli gelir elde etmektedir. Ülkemize gelen medikal turistler 4 ana sınıfta incelenebilir (Genç, 2007).

- Değişik nedenlerden dolayı, bünyesinde büyük Türk nüfusu bulunduran ülkeler (Almanya, Hollanda, Fransa, Belçika)
- Altyapı eksikliği ve hekim sayısı eksikliği nedeniyle hizmet sunma sıkıntısı çeken gelişme olan ülkeler (Balkan Ülkeleri ve Orta Asya'daki Türki Cumhuriyet Ülkeleri)
- Sağlık hizmet ücretlerinin yüksek olması ve sağlık sigortası alanına girmeyen (Estetik cerrahi operasyonlar) hizmetleri talep eden bazı gelişmiş ülkeler (Almanya, Amerika ve Kanada)
- Arz Talep dengesindeki noksanlıklar sebebiyle uzun bekleme sırası olan ülkeler (Kanada, Hollanda, İngiltere)

Ülkemizi dünyanın farklı ülkelerinden tedavi olmak üzere çok sayıda hasta tercih etmektedir. Bunun en önemli etki orijin ülkelerde çağdaş yöntemlerle yapılan tıbbi operasyonlar ülkemizde daha uygun yapılmasıdır. Başta Plastik ve estetik operasyon, saç ektirme, göz ameliyatları, tüp bebek, açık kalp ameliyatları, deri hastalıkları, çek up, kanser tedavileri, kulak-burun-boğaz diyaliz, kalp damar cerrahisi, beyin cerrahisi, ortopedi diş, fizik tedavi rehabilitasyon gibi hemen her dalda gelen hastalar hem düşük maliyet hem de yüksek kalite ve teknoloji sahip bir ülke olmamız nedeniyle yabancı hastalar ülkemize sağlık hizmeti alabilmek için gelmektedirler (İçöz, 2009).

Ülkemizin tercih edilme nedenleri arasında sadece Avrupa ülkelerine göre ücretlerin ucuz olması değildir. Ülkemizdeki sağlık hizmetindeki kaliteye çok önemli bir yere sahiptir. Örneğin Çocuk sahibi olabilmek için Türkiye'yi tüp bebek tedavisi olmaya gelen hastaların ilk denemelerinde çocuk sahibi olmasıdır. Ortadoğu ve doğu Avrupa'dan gelen hastalar kanser tedavisi için özellikle ülkemizi tercih etmektedir (Aktepe, vd, 2007).

Dünya Ticaret Örgütü 2014 verilerine göre ülkemizde tercih edilen ilk 5 branşın sırasıyla iç hastalıkları, göz hastalıkları, ortopedi, doğum ve kadın hastalıkları, kulak-burun-boğaz(KBB) gelmektedir (Haberler.com, 2015).

Aynı zamanda ülkemiz özellikle kozmetik ve diş tedavi ve operasyonlarında başarılı ülkelerin arasında yer almaktadır. Örneğin gelişmiş ülkeler olan İngiltere ve Kannadada özellikle kozmetik ameliyatların ücretlerinin yüksek olması ve uzun bekleme süresi gerekmesidir. Aynı zamanda Türkiye'nin mevsimsel özellikleri nedeniyle hastanın güneşli ve sıcak bir iklimde iyileşme ve uygun fiyatlarla tedavi konaklama ve tatil yapma fırsatı sunulmaktadır (Tengilimoğlu ve Kahraman, 2013).

Dünya Ticaret Örgütü'nün verilerine göre 2014 yılında ülkemize gelen hastaların %71 oranında özel sağlık kuruluşlarını tercih ederken %29 oranda kamu kuruluşlarını tercih etmişlerdir (Haberler.com, 2015).

Yıl	Hasta Sayısı
2008	74.093
2009	91.961
2010	109.878
2011	176.000
2012	261.999
2013	300.000
2014*	496.324*

Tablo 3: Yıllara Göre Ülkemize Gelen Hasta Sayısı **Kaynak:** Sağlık Bakanlığı 2013 verileri (* 2014 verilerini Sağlık Bakanlığı henüz açıklamadığı için Dünya Ticaret Örgütü verilerinden alınmıştır.)

Türkiye Medikal turizme yatırımın milyarlarca dolar olmasına rağmen talebin istenilen düzeye ulaşmamıştır. En büyük nedeni ise konuyla ilgili yeteri kadar tanıtım olmaması ayrıca pazarlama ile satış ağının oluşturulmamasıdır (İçöz, 2009).

Ülkemizde medikal turizmin geliştirilmesi ve bu alanda rekabette etkili olabilmek için;

- Sağlık Bakanlığı bünyesinde “medikal turizm ”sektörün hizmetleri yürütecek uzmanlarda oluşacak bir birim oluşturulması,
- Kültür Bakanlığı İçerisinde “medikal turizm ” sektörün hizmetleri yürütecek uzmanlarda oluşacak bir birim oluşturulması,
- Medikal turizm ile ilgili hedef olarak belirlenen pazarlarda medikal turizm de Türkiye'nin üstün özelliklerini vurgulayacak tanıtım ve kampanyaların yapılmalıdır.
- Medikal turizmde kapsayan paket turlar hazırlanırken alternatif turizm diğer çeşitleri de pazarlanmalıdır.
- Kamu ve özel sektörler uyum içerisinde çalışarak hem medikal turizmi tanıtmaya yardımcı olmalı hem de ülkemizin imajını güçlendirmelidir.
- Hasta ve hasta arasında iletişimi sağlayan aracı kurumların hizmetleri uluslararası satandalar sahip olmalı ve sertifika alınıp sürekli ve etkili bir denetim sağlanmalıdır.

- Medikal turizm alanında uluslararası fuarlara katılarak, seminerlere ve kongrelere katılarak Türkiye'nin kaliteli ve düşük Medikal turizm hizmetlerini tanıtır ve pazarlanması sağlanmalıdır.

Özellikle Türkiye medikal turizmdeki pazar payını artırabilmek için başta soydaşlarımız olan Türkiye Cumhuriyetlerine, AB ülkelerine, Orta Doğu pazarına, Arap ülkeleri ve Amerika'ya karşı farklı pazarlama karması oluşturmaktır.

6.1 Türkiye'de Medikal Turizmin Avantajları ve Eksik Kalan Yönleri

Türkiye mevcut coğrafi yapısı ve stratejik konumu itibarıyla başta medikal turizm olmak üzere sağlık turizmde birçok avantaja sahiptir. Bu avantajları şu şekilde sıralayabiliriz (İçöz, 2009):

- Türkiye'de medikal sağlık hizmeti veren hastanelerin alt yapı ve donanımlarının yüksek olması.
- Türkiye'deki doktorlar ve sağlık personelinin dünya standartlarında eğitime ve deneyime sahip olması.
- Diğer ülkelere göre sunduğu düşük fiyat avantajı.
- Türkiye'nin doğası ve tarihi ile geleneksel turizm çekiciliğinin olması ve iklim koşullarının uygun olması.
- Yüksek standartlara ulaşmış turizm tesisleri ve iyi eğitim almış yabancı dil bilen personeli olması.
- Medikal turizm diğer turizmlerle birleşebilmesi ve ortak bile paket bir programın yapılabilmesi.

Ülkemizin Sağlık turizmde eksik kalan yönlerini ifade etmek gerekirse (İçöz, 2009):

- Medikal Turizm ülkemizde yeni bir sektör olması nedeniyle henüz tam olarak organize olamaması
- Sağlık Kuruluşlarında yetişmiş yeteri kadar uzman personel olmaması.
- Konuyu ilişkin aracı kuruluşların henüz bu alana yeteri derecede önem vermemesi ve bu konuda özellikle yurt dışında tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin yeteri kadar yapılmaması.
- Sağlık Kuruluşlarının genellikle büyük şehirlerde olması ve bu nedenle klasik turizm bölgeleriyle yeteri kadar bütünleşmemesi
- Yüksek standartlara ulaşmış turizm tesisleri ve iyi eğitim almış yabancı dil bilen personeli yetersiz olması.

6.2 Medikal turizmde akreditasyonun önemi

Akreditasyonunu, sağlık hizmeti veren kuruluşların hizmetteki kalitesini geliştirmek ve yükseltmek için planlanmış bir takım koşulları sağlayıp sağlamadığını belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen bir değerlendirme süreci olarak ifade edebiliriz. Hastanelerdeki akreditasyon ise hizmet sunumu konusundaki belirlenmiş olan standartlara uygun olduğunu, dış denetçiler tarafından değerlendirilen bir süreçtir (Kalite, Sağlık, 2015).

Medikal turizm hizmeti veren pazarından pay almayı hedefleyen sağlık kuruluşlarının öncelikle uluslararası akreditasyon sahibi olması gerekmektedir. Özellikle gelişmiş ülkelere hizmet sunmayı hedefleyen sağlık kuruluşlarının, tedavi amaçlı turizmde, bu hasta grubunun kalite arayışına ancak akredite olmuş servis sağlayıcılar ile hizmet verilebilir.

Günümüzde dünyada çeşitli akreditasyon kuruluşları olmasına rağmen sağlık kuruluşlarının akreditasyonu ile ilgili olarak en saygın kuruluş Amerika Birleşik Devletleri merkezli bir organizasyon olan Joint Commission International (JCI), Uluslararası Birleşik Komisyon'un Avrupa'daki benzeri ise European Foundation for Quality Management (EFQM)'dir. JCI akreditasyonuna sahip olan sağlık kuruluşları uluslararası arenadan hasta akışının daha kolay sağlama bilmesi anlamını taşır.

JCI akreditasyonuna sahip toplam 43 sağlık kuruluşumuz vardır. Bu kuruluşların 38 adedi hastane, 3 adedi klinik laboratuvar, 1 adedi ayakta tedavi merkezi, 1 adedi tıbbi nakil merkezidir (ahd.org, 2015).

7 Sonuç

Türkiye ve Dünya genelinde Sağlık turizminin, özellikle de medikal turizmin ülkenin kalkınması ve tanıtılmasında önemli bir turizm çeşididir. Medikal turizm, Türkiye kıyı turizmden ortalama kişiden yaklaşık 3000 dolar kazanırken Medikal turizminden 12000 Amerikan doları gelir elde edilmektedir. Üstelik Sağlık turizmde sezon kavramı olmadığı için yılın 12 ayı hizmet verilmesi avantajı vardır. Dünya 100 milyar dolarlık ve her yıl daha fazla büyüyen bir pazar olunca medikal turizmin önemi ülkemizin ekonomisindeki değeri her geçen gün artmaktadır. Dünya sıralamasında Tayland birinci Türkiye yaklaşık 2,5 milyar dolarlık gelirle ise 10 uncu sırada yer almaktadır. Türkiye 2023 hedeflediği gelirini 2,5 milyar Amerikan dolarından 25-30 milyar Amerikan dolarına çıkarmak ve 10 uncu sıradan ilk 5 in içine girebilmesi amaçlanmaktadır. Yüksek gelişme potansiyeline sahip medikal turizmin geliştirilmesi ve ülke ekonomisine katkısı için aşağıda belirtilen öneri ve uygulamalar yararlı olacaktır;

- Başta Turizm Bakanlığımız olmak üzere bu alanda faaliyet gösteren sağlık kuruluşlarının bu konuda uzman tur operatörleri ve uzman acenteler ile beraber en etkin pazarla yöntemleri nelerdir sorunun cevabı aranmalıdır.
- Medikal turizmde satış ve pazarlamanın yöntemlerinden bir tanesi olan sağlık tanıtım fuarlarına etkin bir şekilde ülkemizde faaliyet gösteren sağlık kuruluşlarının katılımı sağlanmalıdır.

- Başta Ortadoğu olmak üzere Avrupa'nın ve gelişmiş ülkelerin sağlık ve sigorta sistemlerinin araştırılması, tanı, tedavi ve teknolojileri araştırılarak ülkemiz için hedef ülkeler (pazarlar) seçilmelidir.
- Medikal turizmle beraber Türkiye'nin tarihi ve doğal güzelliklerini avantajlarını kullanarak medikal turizmde içine alacak paket turları oluşturulmalıdır.
- Medikal turizm hizmeti sunan sağlık kuruluşlarının da hizmet veren sağlık personelinin eğitim çalışmaları yapılmalı ve yabancı dil bilen sağlık personeli sayısı artırılmalıdır.
- Medikal turizm hizmeti veren sağlık kuruluşlarının mutlaka akreditasyonları almalıdırlar.
- Özellikle medikal hizmeti sunan ülkemizde sağlık kuruluşların internet üzerindeki tanıtım ve reklam faaliyetlerini artırmalıdır.

Yukarıdaki şartlar sağlandığı takdirde Sağlık Bakanlığımızın belirlediği hedef olan yıllık 25-30 milyar Amerikan dolarlık geliri sağlayabiliriz. Medikal turizm ülkemizdeki sağlık kuruluşları ve akademik çevre bakımından hem yeni hem de araştırmalara açık bir alandır. Bu konu ile ilgili daha ileri çalışmalar için; medikal turizmde bölgeler ve ülkeler arası stratejiler, medikal turistlerin ülke seçimi kriterleri, medikal turizmde arz ve talebi etkileyen faktörler, medikal turizmde sanal(internet) tanıtım ve pazarlamanın önemi, vb. konularda araştırmalar yapılabilir.

Kaynakça

- Aydın, Enginer, Aypek, Aktepe, Şahpazr, 2011. Türkiye’de Turizm Sağlık Bakanlığı Hizmetleri, Genel Müdürlüğü, 836, 2011, Ankara.
- Aydın, Yılmaz, 2010. Medikal Turizm Araştırması, Birinci Bölüm) Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara
- Bookman, Bookman, 2007. Medical Tourism in Developing Countries, Palgrave Macmillan, New York.
- Corera, Bridge, 2006. “ Globalization and Healthcare :’Understanding Health and Medical Tourism. Export Review of Pharmacoeconomics and Outcomes Research”. Future Drugs, 7 (1), 445-447,
- Çetinkaya, 2010. “Sağlık Turizmi Açısından Sağlık Turizminin Pazarlanabilirliği Konusunda Sağlık Çalışanlarının Görüşlerinin Değerlendirmesi Üzerine Bir Araştırma ”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Sakarya.
- Eyrbeck, Guevac, Mnango, 2008 Mapping The Market For The Medical Travel, Mckinsey & Company,
- Genç, 2007. Sağlıklı Bir Dönüşüm, Türkiye’de Sağlık Turizmi Çerçeve Dergisi
- Sayı:43, 96-97,
- Gill, Singh, 2011. “ Exploring the Factors That Effect the Choice of Destination for Medical Tourism”, USA.
- Heung, Kucukust, Song, 2010. “Medical Tourism Development in Hong Kong”, An Assessment of The Barriers, Hong Kong.
- Horowitz, Rosensweig, 2007. Medical Tourism- Health Care in The Global Economy. 2007
- İçöz, 2009. “Sağlık Turizm Kapsamında Medikal(Tıbbi) Turizm Ve Türkiye’ nin Olanakları”, Journal of Yasar University, 4-14, 2009, İzmir
- İçöz O. “Sağlık Turizmi Konusunda Medikal (Tıbbi) Turizm ve Türkiye’nin Olanakları “. Journal of Yaşar University. 2257-2279
- Jagyasi, 2010. Medical Tourism Research & Survey Reports.
- Jones, McCullough, 2007 “What to do when Patient’s International Medical Care goes South” , Journal of Vascular Surgery “5) :1077-1-79
- Medhekar, 2013. “ Indian Government Policy to Support Trade in Medical Tourism Services ”, Seventy International Conference on Health and Global Business Issues January, 3-6,
- Jaipur, Indian.
- Şahin, Tuzlukaya, 2013. “ Turizm Türleri ve Turizm Politikaları”, Dünyada ve Türkiye’de Medikal Turizm. Sağlık Turizmi Kitabı (2 Bölüm) Siyasal Kitap Evi, Ankara
- Özkut, 2007. “ Sağlık Turizmi Tahvilleri”, Maliye Dergisi Sayı:152, Ankara.
- Yalçın, 2007. “Türkiye’de Sağlık Turizmde Altyapı Oluşturulma Gereği ve Sağlık Kurumlarına Yönelik Bir Araştırma”. Ankara Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı Hastane İşletmeciliği Bilim Dalı (Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
- Tengilimoğlu, Kahraman, 2013. “Dünyada ve Türkiye’de Medikal Turizm”, Sağlık Turizmi Kitabı (4 Bölüm) Siyasal Kitap Evi, Ankara

- Özel hastaneler.org, 20015 Medikal Turizm Nedenleri, <http://www.ozelhastaneler.org.tr/images/Documents/sanal%20kütüphane/DÜNYA'%20DA%20VE%20TÜRKİYE'%20DE%20SAĞLIK%20TURİZMİ-2010.pdf>.
- Akredite Hastaneler Derneği, 2015 Akredite Edilmiş Hastane Sayısı, <http://www.ahd.org.tr/akreditasyon.aspx>,
- Sağlık Bakanlığı, 2015. <http://www.saglik.gov.tr/SaglikTurizmi/dosya/1-91778/h/turkiye-medikal-turizm-degerlendirme-raporu>.
- Haberler.com, 2015. Dünya Ticaret Örgütü 2014 Medikal Turizm Verileri <http://www.haberler.com/turkiye-ye-tedavi-amaciyla-gelen-hasta-sayisi-2014-7252984-haberi/>;
- Ülkelere Göre Tıbbi ücretlerin Dağılımı, 2015. <http://w.medretreat.com/templates/UserFiles/Documents/Medical%20Tourism%20-%20NCPA%20Report.pdf>.
- TÜİK Verileri, 2015. <http://www.tuik.gov.tr/basinOdasi/duyuru/36.pdf>